

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1912. Första kammaren. Nr 5.

Måndagen den 5 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Justerades protokollet för den 29 nästlidne månad.

Afgåfvos följande motioner:

nr 81, af herr *Ljunggren, August*, om åvägabringande af utredning och förslag beträffande en planmässigt bedrifven nykterhetsundervisning såväl inom som utom skolan;

nr 82, af herr *Wavrinsky* m. fl., angående skrifvelse till Konungen i fråga om åtgärder för skapande af ett internationellt hjälpspråk;

nr 83, af herr *Wavrinsky*, angående skrifvelse till Konungen beträffande förberedande behandling af frågor, som böra förekomma vid nästa Haagkonferens;

nr 84, af herr *Clason*, om åvägabringande af utredning i fråga om införande af stenografi såsom läroämne vid Sveriges undervisningsanstalter;

nr 85, af herr *Clason*, angående utredning i fråga om åstadkommande af ökad skyndsamhet i publicerandet af Första kammarens protokoll;

nr 86, af herr *Clason*, om vidtagande af åtgärder för åstadkommande af större sparsamhet i fråga om statens tryckningskostnader;

nr 87, af herrar *Berglund, Fredrik*, och *Rosén*, om beredande af rätt för pensionerad ordinarie järnvägstjänsteman till fribiljetter för visst antal resor å statens järnvägar;

nr 88, af herr *Lindley*, angående skrifvelse till Konungen i fråga om åtgärder för inrättande af en till sjömanshusen anknuten maritim arbetsförmedling, m. m.; och

nr 89, af herr *Asplund*, angående skrifvelse till Konungen i fråga om åtgärder till motverkande eller undanröjande af arbetslöshet.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts den 3 i denna månad bordlagda nådiga proposition till Riksdagen angående öfverförande af visst belopp till den i 19 § af lagen angående rätt till pension för tjänstemän vid statens järnvägar den 4 juli 1910 omförmälda fond.

Vid föredragning af den utaf herr *Skarstedt* den 3 innevarande februari väckta och då bordlagda motion, nr 78, om upphäfvande eller suspension af bestämmelsen om skyldighet för föräldrar och målsmän att inom viss tid låta vaccinera sina barn, beslöt kammaren hänvisa denna motion till sitt tillfälliga utskott nr 1.

Vid föredragning af nedannämnda den 3 i denna månad afgifna, samma dag bordlagda motioner:

nr 79, af herr *Bäckström*, angående skrifvelse till Konungen med begäran om utredning och förslag i fråga om upprättande af en statens lifförsäkringsanstalt, samt

nr 80, af herr *Rosén*, om åvägabringande af utredning i fråga om effektiva åtgärder för underlättande af jordupplåtelse för egna hem i Norrland,

beslöt kammaren hänvisa dessa motioner till sitt tillfälliga utskott nr 2.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flere ledamöters begäran lagutskottets den 3 innevarande månad bordlagda utlåtande nr 1.

Om återlämnande till Första kammaren af en till lagutskottet remitterad motion.

Föredrogs lagutskottets den 3 i denna månad bordlagda memorial nr 2, med anledning af remiss från Första kammaren af en utaf grefve *J. W. Spens* väckt motion.

Till lagutskottet hade från Riksdagens Första kammare blifvit remitterad en därstädes af grefve *J. W. Spens* väckt motion, nr 50, om åvägabringande af utredning och förslag i fråga om

ägande- och dispositionsrätten till såväl allmän väg som förutvarande sådan väg.

Då denna motion anginge ett ärende, som syntes utskottet icke tillhöra dess behandling, hade utskottet med stöd af § 7 i de för Riksdagen gällande reglementariska föreskrifter i nu föreliggande memorial hemställt, att grefve Spens' förenämnda motion, nr 50, måtte till Riksdagens Första kammare återlämnas.

Om återlämnande till Första kammaren af en till lagutskottet renitterad motion.

(Forts.)

Friherre Åkerhielm: Herr talman! I förevarande motion har motionären hemställt, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte, efter verkställd utredning, låta utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag till lagbestämmelser i syfte dels att vinna trygghet från det allmännas sida i dispositionsrätten till allmän väg, och dels att ordna äganderättsförhållandena till allmän väg, som nedlagts.

Vill man klargöra för sig, hvad motionären åsyftar med denna hemställan, får man gå till motiveringen. På sid. 12 läser man följande:

»Det enklaste och mest praktiska synes mig vara, att lagstiftningen ordnade dispositionsrätten till allmän väg i ungefärlig öfverensstämmelse med hvad som före den 1 januari 1876, då kungl. förordningen angående inteckning i fast egendom trädde i kraft, gällde angående servitut till enskild väg.»

Sedan fortsätter motionären längre ned:

»En sådan lagändring, som af mig nu ifrågasatts, torde lämpligen kunna ske dels genom ändringar i lagen om nyttjanderätt till fast egendom och förordningen om inteckning i fast egendom af innehåll att upplåtelse af rätt till allmän väg skulle vara gällande mot ny ägare äfven utan inteckning och utan sådana inskränkningar, som omförmälas i 1 kap. 1 och 3 §§ i lagen om nyttjanderätt till fast egendom, och dels genom tillägg till 105 § utsökningslagen om att sådan upplåtelse skulle gälla äfven mot den, som inköpt fastighet å exekutiv auktion.»

Motionären förutsätter alltså ändringar i lagen om nyttjanderätt till fast egendom samt i utsökningslagen och i förordningen om inteckning i fast egendom. Det är uppenbart, att icke någon af dessa lagar kan ändras utan att lagutskottet uttalat sig i ämnet.

Motionären bjuder äfven på ett annat alternativ. Han säger nämligen:

»Anses den nu föreslagna servitutsrätten utan inteckning ej böra ånyo införas, torde ett särskildt lagfartsförfarande i ungefärlig öfverensstämmelse med hvad som gäller angående järnväg böra stadgas, dock att lagfarten förläggas till häradsrätt, samt i samband därmed ett enklare expropriationsförfarande böra införas.»

Här är också fråga om ändring i författningar af beskaffenhet, att lagutskottet skall uttala sig om densamma.

Om återlämnande till Första kammaren af en till lagutskottet remitterad motion.

På sid. 13 yttrar motionären följande:

»I samband med införande af ett lagfarts- och expropriationsförfarande vid anläggning af ny väg böra äfven bestämmelser meddelas om den exproprierade markens frigörande från inteckningar, som häfta vid de fastigheter, från hvilka marken upplåtits.»

(Forts.)

Och därefter fortsätter han:

»Det är emellertid ej blott i fråga om tryggad besittningsrätt till allmänna vägar, som nya lagbestämmelser erfordras. Äfven med afseende å nedlagda allmänna vägar är det af nöden, att bestämmelser utfärdas om dispositionsrätten till desamma.»

Huru motionären tänkt sig detta, finner man på slutet af sid. 13 och början af sid. 14, där motionären talat om en ändring i lagfartsförfattningarne.

Såvidt man kan bedöma syftet af motionen med stöd af motiveringen, går alltsammans ut på ändring i gällande lagar, och då är det väl riktigast, att lagutskottet behandlar motionen, äfven om man kan åberopa, att en i någon mån liknande motion förra året gick till jordbruksutskottet. Men den motionen var af mycket mindre omfattning än nu ifrågavarande, och däri påpekades icke så direkt, att det var någon på visst sätt beskaffad lagändring, som erfordrades. När det hufvudsakliga syftet med motionen är ändring i gällande lag, kan jag icke se annat, än att lagutskottet bör behandla motionen. På detta sätt har man äfven uppfattat frågan i talmanskonferensen, där den varit före.

Jag vill fästa uppmärksamheten därpå, att det är riktigt, att lagutskottet behandlar dessa frågor äfven därför att lagutskottet är sammansatt med hänsyn till, att det skall hafva kompetens att behandla lagfrågor. Man kan möjligen säga, att frågan behöfver också bedömas efter sådana synpunkter, med hänsyn till hvilka jordbruksutskottet är sammansatt. Men då vill jag påminna om, att i riksdagsordningen finnes en bestämmelse, att utskott, som önskar öfverlägga med annat utskott, kan därom framställa begäran. Det förefaller mig därför, att om lagutskottet behöfver stöd af jordbruksutskottet, rätta gängen är den, att lagutskottet begär ett sammanträde med jordbruksutskottet.

Med hänsyn till hvad sålunda anförts, hemställer jag, herr talman, att kammaren måtte afslå utskottets hemställan.

Herr Håkanson: Såsom framgick af friherre Åkerhielms anförande framställes icke uti ifrågavarande motion förslag om viss lagändring. Motionären önskar en utredning angående äganderätten till dels mark, hvarå allmänna vägar äro anlagda, dels mark, som förut användts till allmän väg. Till jordbruksutskottet höra alla frågor om vägar. Inom lagutskottet rådde ingen tvekan därom, att motionen hörde till jordbruksutskottet. Därest den utredning, som begäres, resulterar i förslag om ändring i lagfarts-

eller inteckningslagarna eller annan lag, som hör till lagutskottets behandling, skola naturligtvis dessa ändringsförslag remitteras till lagutskottet. Skulle utredningen däremot föranleda förslag till en särskild lag om äganderätten till mark, hvarå allmäu väg anlagts, bör enligt min åsikt ett sådant förslag remitteras till jordbruksutskottet. Då jag väl vet, att det icke lönar sig att gent emot talmanskonferensen framställa något yrkande i denna fråga, har jag herr talman intet yrkande.

Om återlämnande till Första kammaren af en till lagutskottet remitterad motion.

(Forts.)

Efter det öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att beträffande förevarande memorial annat yrkande ej framställt, än att utskottets hemställan skulle afslås.

Sedermera gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på afslag därå, och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Föredrogs lagutskottets den 3 innevarande februari bordlagda memorial nr 3, med anledning af remiss från Andra kammaren af en utaf herr C. Lindhagen m. fl. väckt motion.

Om återlämnande till Andra kammaren af en till lagutskottet remitterad motion.

Till lagutskottet hade från Riksdagens Andra kammare blifvit remitterad en därstädes af herr C. Lindhagen m. fl. väckt motion, nr 207, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående expropriation i vissa fall af torp och andra lägenheter å rekognitions-hemman m. m.

Då denna motion anginge ett ärende, som synts utskottet icke böra tillhöra dess behandling, hade utskottet med stöd af § 7 i de för Riksdagen gällande reglementariska föreskrifter, i nu föredragna memorial hemställt, att ifrågavarande af herr Lindhagen m. fl. väckta motion, nr 207, måtte till Riksdagens Andra kammare återlämnas.

Herr Trygger: I förevarande motion hemställer herr Lindhagen, att Kungl. Maj:t måtte framlägga förslag

1:o) till expropriation i skäligen fall af torp och andra lägenheter å rekognitionsskogshemman mot ersättning af hvad på torpet eller lägenheten belöper af den skatteköpeskilling, som på sin tid erlades för hela hemmanet.

2:o) till en lagstiftning, hvarigenom, innan expropriations-åtgärder kunnat genomföras, åborna på dessa torp och lägenheter tillerkännas samma rätt att sitta odrifna, som tillkommer åbo på under bruk skatteköpt hemman.

Lagutskottet har ansett, att denna motion icke hör under dess behandling. Och det är otvifvelaktigt, att det förekommit fall, där liknande saker icke ansetts böra handläggas af lagutskottet. Men ser man närmare på förevarande motion, finner

Om återlämnande till Andra kammaren af en till lagutskottet remitterad motion.

(Forts.)

man, att där icke är fråga om någonting annat än en förändring i expropriationslagen, ty de hemman, som det där talas om, äro helt och hållet under privat äganderätt. Dessa rekognitionsskogar voro kronans, men de hemman, som det är fråga om, äro sådana, som blifvit skattesålda under bruken. Vid denna skatteförsäljning fästes visserligen ursprungligen det villkoret, att de skulle vara oskiljaktigt förenade med bruken. Men det har blifvit fastslaget -- först genom högsta domstolens prejudikat och sedermera genom 1898 års lag -- att detta villkor icke hindrat ägarna att fritt disponera öfver rekognitionshemmanen. Således äro dessa hemman i allt likställda med andra hemman under enskild äganderätt. Och då det gäller expropriation af de under enskild äganderätt liggande hemman, är detta en fråga, som, såvidt jag förstår, måste rätteligen anses höra under lagutskottet.

Hvad andra stycket i motionen beträffar, nämligen »att innan expropriationsåtgärder kunnat genomföras, åborna på dessa torp och lägenheter skulle tillerkännas en viss besittningsrätt», så är där tydligen fråga om en nyttjanderätt. Och då saken alltså gäller nyttjanderätt till egendom, som lyder under enskild ägo, är äfven det en fråga, som bör behandlas af lagutskottet.

På dessa skäl vågar jag hemställa, att lagutskottets framställning icke måtte af kammaren bifallas, utan att lagutskottet måtte få behandla denna fråga.

Herr Håkanson: Vid fjolårets riksdag förelågo två motioner af ungefär samma innebörd som den ifrågavarande. I den ena, som var väckt af herr Lindhagen, föreslogs en reduktion, d. v. s. indragning utan lösen af torp och andra lägenheter å rekognitionsskogar. Den andra motionen, som väcktes af herr Hasselquist, afsåg återgång af skatteköp af rekognitionsskogar. Båda dessa motioner remitterades af vederbörande kammare till jordbruksutskottet, som behandlade dem och rörande dem afgaf utlåtandena nr 65 och 71. Då frågan om återlämnande af nu ifrågavarande motion förekom inom lagutskottet, yttrade motionären, som är ledamot af utskottet, att han icke kunde finna annat än att motionen hörde till jordbruksutskottet, och att han, då det förelåg tre å fyra andra motioner med liknande innehåll, hvilka remitterats till jordbruksutskottet, tyckte, att det vore olämpligt, att denna motion lösrycktes från de andra och behandlades af lagutskottet.

Det är visserligen riktigt, att skatteköpta skogshemman äro att anse såsom enskild egendom. Men lika sant är det också, att precis likadana motioner som den nu ifrågavarande i fjol behandlades af jordbruksutskottet.

Herr Trygger: Jag vill säga, att det är alldeles riktigt, som min ärade vän nyss yttrade, att dessa frågor i fjol behandlades

af jordbruksutskottet. Hvad reduktionsfrågan beträffar, tror jag, att det berodde därpå, att man blef så häpen öfver själva förslaget, att man icke rätt visste, hvarthän man skulle öfverlämna motionen. Och då den sedan öfverlämnades till jordbruksutskottet, fick expropriationsfrågan följa med. Men därom böra väl herrarna vara ense med mig, att om öfver hufvud taget någon fråga hör till lagutskottet, så är det frågan om reduktion, ty det är helt enkelt en fråga, om äganderätten skall existera eller icke. Och detta senare är väl en sak, som hör till lagutskottet och icke till jordbruksutskottet. Således tror jag, att det med skäl kan ifrågasättas, om man förfor riktigt i fjol. Och om man nu anser, att det icke var riktigt, kan det väl icke vara lämpligt att handla på samma sätt i år.

Om återlämnande till Andra kammaren af en till lagutskottet remitterad motion.

(Forts.)

Och jag vill fästa uppmärksamheten på hvad friherre Åkerhielm nyss sade — och detsamma yttrades i talmanskonferensen — nämligen att om man anser, att sammanhanget kräfvär, att förevarande fråga behandlas i sammanhang med motion, som hänvisats till jordbruksutskottet, det ju står möjlighet öppen att bilda ett sammansatt lag- och jordbruksutskott.

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, hvarefter herr talmannen yttrade, att i afseende å förevarande memorial allenast yrkats, att utskottets hemställan skulle afslås.

Härefter gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på afslag därå, och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flere ledamöters begäran lagutskottets den 3 i denna månad bordlagda utlåtanden nr 4—6.

Föredrogos och hänvisades till Första kammarens tillfälliga utskott nr 1 följande denna dag afgifna motioner:

nr 81, af herr *Ljunggren, August*, om åvägabringande af utredning och förslag beträffande en planmässigt bedrifven nykterhetsundervisning såväl inom som utom skolan;

nr 82, af herr *Wavrinsky m. fl.*, angående skrifvelse till Konungen i fråga om åtgärder för skapande af ett internationellt hjälpspråk;

nr 83, af herr *Wavrinsky*, angående skrifvelse till Konungen beträffande förberedande behandling af frågor, som böra förekomma vid nästa Haagkonferens;

nr 84, af herr *Clason*, om åvägabringande af utredning i

fråga om införande af stenografi såsom läroämne vid Sveriges undervisningsanstalter;

nr 85, af densamme, angående utredning i fråga om åstadkommande af ökad skyndsamhet i publicerandet af Första kammarens protokoll; samt

nr 86, af densamme, om vidtagande af åtgärder för åstadkommande af större sparsamhet, i fråga om statens tryckningskostnader.

Föredrogos och hänvisades till Första kammarens tillfälliga utskott nr 2 nedannämnda, under sammanträdet väckta motioner:

nr 87, af herrar *Berglund*, *Fredrik*, och *Rosén*, om beredande af rätt för pensionerad ordinarie järnvägstjänsteman till fribiljetter för visst antal resor å statens järnvägar;

nr 88, af herr *Lindley*, angående skrifvelse till Konungen i fråga om åtgärder för inrättande af en till sjömanshusen anknuten maritim arbetsförmedling, m. m.; samt

nr 89, af herr *Asplund*, angående skrifvelse till Konungen i fråga om åtgärder till motverkande eller undanröjande af arbetslöshet.

Justerades sju protokollsutdrag för denna dag, hvarefter Kam-maren åtskildes kl. 7.43 e. m.

In fidem

A. v. *Krusenstjerna*.

Onsdagen den 7 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Upplästes följande ingifna läkarintyg:

Att ledamoten af Riksdagens Första kammare ingenjör *Adolf Roos* på grund af sjukdom (dubbelsidig öroninflammation) tills vidare är förhindrad att deltaga i riksdagsarbetet, intygar
Stockholm den 6 februari 1912.

Anshelm Larsson
leg. läkare.

Justerades protokollet för den 31 nästlidne månad.

Företogs val af sju ledamöter i kammarens tillfälliga utskott nr 1 till hvars behandling hänvisats de inom kammaren väckta motionerna nr 1, 65, 67, 78 samt 81—86.

Därvid aflämnades 129 valsedlar, som godkändes och efter partibeteckning ordnades i två särskilda grupper så, att en grupp bildades af 79 valsedlar med öfverskrift »nationella partiet» och en andra grupp af 50 valsedlar med öfverskrift »liberala samlingspartiet».

Härpå bestämdes till den utsträckning, som för utseende af föreskrifvet antal ledamöter var nödigt, för hvardera gruppen ordningen mellan namnen å gruppens valsedlar, och blefvo därvid med iakttagande af härför stadgade grunder namnen uppförda så, som här efteråt sägs.

För »nationella partiet» uppfördes såsom

- nr 1 herr *Hammarskjöld*,
- » 2 » *Bergqvist*,
- » 3 » *Östberg, Johan*,
- » 4 » *Malmberg*,

hvilka fyra namn i denna följd upptagits å gruppens alla valsedlar.

För »liberala samlingspartiet» uppfördes såsom

- nr 1 herr *Gullberg*,
- » 2 » *Petrén, D. Alfred*,
- » 3 » *Stadener*,

hvilka tre namn i denna följd uppförts å gruppens alla valsedlar.

Härefter vidtogs enligt gifna bestämmelser fördelning af platserna mellan de båda valsedelgrupperna, och befunnos därvid nedannämnda personer hafva blifvit till ledamöter i utskottet valda i följande ordning:

herr <i>Hammarskjöld</i>	från »nationella partiet»,
» <i>Gullberg</i>	» »liberala samlingspartiet»,
» <i>Bergqvist</i>	» »nationella partiet»,
» <i>Östberg, Johan</i>	» » »
» <i>Petrén, D. Alfred</i>	» »liberala samlingspartiet»,
» <i>Malmborg</i>	» »nationella partiet»,
» <i>Stadener</i>	» »liberala samlingspartiet».

Företogs val af sju ledamöter i kammarens tillfälliga utskott nr 2, till hvars behandling hänvisats de inom kammaren väckta motionerna nr 62, 64, 66, 79, 80 samt 87—89.

Därvid aflämnades 131 valsedlar, som godkändes och efter partibeteckning ordnades i två särskilda grupper så, att en grupp bildades af 78 valsedlar med öfverskrift »nationella partiet» och en andra grupp af 53 valsedlar med öfverskrift »liberala samlingspartiet».

Härpå bestämdes till den utsträckning, som för utseende af föreskrifvet antal ledamöter var nödigt, för hvardera gruppen ordningen mellan namnen å gruppens valsedlar, och blefvo därvid med iakttagande af härför stadgade grunder namnen uppförda så, som här efteråt sägs.

För »nationella partiet» uppfördes såsom

- nr 1 grefve *Lagerbjelke*,
- » 2 herr *Danström*,
- » 3 grefve *Spens*,
- » 4 herr *Hallberg*,

hvilka fyra namn i denna följd upptagits å gruppens alla valsedlar.

För »liberala samlingspartiet» uppfördes såsom

- nr 1 herr *Eliasson*,
- » 2 » *Roman*,
- » 3 » *Rosén*,

hvilka tre namn i denna följd uppförts å gruppens alla valsedlar.

Härefter vidtogs enligt gifna bestämmelser fördelningen af platserna mellan de båda valsedelgrupperna, och befunnos därvid nedannämnda personer hafva blifvit till ledamöter i utskottet valda i följande ordning:

grefve	<i>Lagerbjelke</i>	från	»nationella partiet»,
herr	<i>Eliasson</i>	»	»liberala samlingspartiet»,
»	<i>Danström</i>	»	»nationella partiet»,
»	<i>Roman</i>	»	»liberala samlingspartiet»,
grefve	<i>Spens</i>	»	»nationella partiet»,
herr	<i>Hallberg</i>	»	»
»	<i>Rosén</i>	»	»liberala samlingspartiet».

Vid ånyo skedd föredragning af lagutskottets den 3 och 5 innevarande februari bordlagda utlåtanden:

nr 1, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen med förslag till lag, innefattande ändring i 2 kap. 3 § kyrkolagen, och

nr 4, i anledning af justitieombudsmannens framställning till Riksdagen angående ändring af bestämmelserna om danaarf, biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Föredrogs ånyo lagutskottets den 3 och 5 i denna månad bordlagda utlåtande nr 5, i anledning af justitieombudsmannens framställning om ändring af 16 kap. 10 § rättegångsbalken.

I anledning af justitieombudsmannens i den af honom vid innevarande riksdag afgifna ämbetsberättelse därom gjorda framställning hade utskottet i nu föredragna utlåtande hemställt, att Riksdagen måtte för sin del antaga följande

*Lagförslag
angående
ändrad lydelse
af 16 kap.
10 § rätte-
gångsbalken.*

»Lag

angående ändrad lydelse af 16 kap, 10 § rättegångsbalken.

Har underrätt genom beslut under rättegången dömt någon till utgifvande af vite eller till ansvar för uteblifvande eller annan förseelse i målet; eller ogillat yrkande om ansvar för förseelse, som nu är sagd, eller om ådömande af förelagdt vite för uteblifvande; eller utlåtut sig angående ersättning åt vittne eller annan, som kallats att meddela upplysning i målet, eller åt rättegångsbiträde, hvarom förmåles i lagen angående förordnande af rättegångsbiträde åt häktad; eller skilt fullmäktig från fullmäktigskapet: mot det beslut skall, i händelse af missnöje, särskild talan föras; och skall underrättelse härom i sammanhang med beslutet af rätten meddelas. Lag samma vare, där genom beslut, som af underrätt meddelats under rättegången, kvarstad eller skingringsförbud eller därmed jämförlig åtgärd beviljats eller yrkande om häfvande af sådan åtgärd ogillats.»

Lagförslag
angående
ändrad lydelse
af 16 kap.
10 § rättegångsbalken.

(Forts.)

Herr Trygger: I lagen af år 1906 angående förordnande af rättegångsbiträde åt häktad är föreskrifvet, att dylikt rättegångsbiträde skall njuta skälig ersättning af allmänna medel, och därjämte är där stadgadt, att beslut om sådan ersättning skall gå i verkställighet, ändå att det icke vunnit laga kraft. Justitieombudsmannen har i sin skrifvelse till Riksdagen omförmält, att tvekan uppstått, huruvida, ifall ett dylikt rättegångsbiträde vore missnöjdt med det belopp, som tillerkänts biträdet i ersättning, rättegångsbiträdet skulle kunna föra särskild talan mot detta beslut, innan hufvudsaken blifvit afgjord, och justitieombudsmannen tyckes luta åt den uppfattning, att den nu gällande rätten borde tolkas på det sätt, att en sådan talan vore tillåten — och därmed också nödvändig, ifall man önskade ändring, ty i de fall, i hvilka part jämlikt 16 kap. 10 § rättegångsbalken har rätt till särskild talan, föreligger en skyldighet att använda denna rätt, om icke beslutet skall vinna laga kraft. För min del tror jag, att detta icke är en riktig uppfattning af den gällande rätten. Jag anser för min del, att det är alldeles tydligt, att enligt nu gällande rätt man icke har rätt att i nu omhandlade fall föra särskild talan.

Emellertid med den saken må vara huru som helst, justitieombudsmannen har föreslagit en lagändring eller ett lagförtydligande — allt efter den ståndpunkt man intager — i syfte att särskild talan skulle få äga rum, då rätten utlåtit sig angående ersättning åt rättegångsbiträde, hvarom förmäles i lagen angående rättegångsbiträde åt häktad. Ett stöd för denna lagändring har han funnit däri, att beslut angående ersättning till vittne etc. kan särskildt öfverklagas. Jag tror emellertid för min del, att grunden i dessa båda fall icke är densamma, och att det är stridande mot den uppfattning, som i vår rätt gjort sig gällande ifråga om bestämmandet af rättegångsombuds ersättning, att tillåta särskild klagan i ett fall som detta. Ty se vi hvad som är stadgadt angående ersättning åt rättegångsombud eller rättegångsbiträde i allmänhet, finna vi, att lagen utgått därifrån, att de personer, som skola bestämma ersättningen, skola vara inne i själfva målet. De skola bedöma, huru ombudet skött saken, och det kunna de i själfva verket icke göra, utan att taga del af handlingarna i den rättegång, i hvilken ombudet uppträdt å partens vägnar. Detta talar ju för, att den, som vill klaga i dylikt fall, borde få afvakta, tills målet blifvit afgjort, så att den högre rätten finge på samma gång afgöra jämväl själfva målet, ifall rättens beslut i hufvudsaken öfverklagades, hvarigenom den högre rätten undginge att taga upp tiden med att hafva två föredragningar och fatta två däraf följande beslut.

Nu är det ju så, att man klagat öfver, att rättsskipningen går långsamt här i landet, och då är det väl af synnerlig vikt, att man ej gifver domstolarne mera arbete, än som är nödvändigt. Det är emel-

lertid klart, att hvarje ytterligare rätt till särskild talan mot beslut under rättegången innebär ökadt arbete för öfverrätten. Därtill kommer ytterligare ett skäl, nämligen att enligt en modern grundsats, som väl är riktig, man bör så litet som möjligt tillåta talan mot beslut under rättegången, utan tvärtom så mycket som möjligt koncentrera det hela till ett enda klagomål eller rättare sagdt till en enda förhandling i öfverrätten, där hvar och en, som har någonting att klaga öfver, får komma fram med hvad han har att anmärka mot underrättens domslut i dess helhet. Mot båda dessa grundsatser strider det, som här är föreslaget och af lagutskottet tillstyrkt.

Jag vill icke mot ett enhälligt lagutskott göra något yrkande, men jag tror, att det skulle vara gagneligt för vår process, om lagutskottet i allmänhet i andra likartade frågor, som kunna uppkomma, iakttog en något större försiktighet, än som iakttagits i det nu förevarande fallet.

Herr talman, jag har intet särskildt yrkande.

Herr Alexanderson: Jag anhåller att få tillkännagifva att, ehuru jag icke fann nödigt att afgifva en särskild reservation, jag inom lagutskottet gjort mig till tolk för enahanda betänkligheter, som nyss uttalats från herr Tryggers sida.

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, hvarefter kammaren biföll hvad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo lagutskottets den 3 och 5 innevarande februari bordlagda utlåtande nr 6, i anledning af verkställd granskning af justitieombudsmannens ämbetsförvaltning.

I detta utlåtande hade utskottet anmält, att vid granskning af justitieombudsmannens ämbetsförvaltning, som lagutskottet grundlagsenligt förehaft, någon anledning till anmärkning icke förekommit.

Herr af Ekenstam: Herr talman, mina herrar! Såsom herrarna behagade finna, är en reservation fogad vid nu föredragna betänkande, och då hvad i reservationen säges icke inkommit i motiveringen till utskottets utlåtande, må det kanske vara mig tillåtet att med några ord beröra innebörden af hvad reservanternas åsyfta.

Jag förutskickar redan från början den anmärkningen, att jag icke kommer att framställa något yrkande.

Såsom herrarna veta, har den praxis — hvilken efter min uppfattning är ganska lycklig — utvecklats sig, att justitieombudsmannen icke i allmänhet behöfver anställa åtal för hvar gång

*Lagförslag
angående
ändrad lydelse
af 16 kap.
10 § rättegångsbalken.*

(Forts.)

*Angående
verkställd
granskning af
justitieombudsmannens
ämbetsförvaltning.*

Angående
verkställd
granskning af
justitieom-
budsmannens
ämbetsför-
valtning.
(Forts.)

han iakttagit fel och försumligheter. Han har åtskilliga andra sätt att reagera mot sådant som han funnit vara oriktigt. Och helt visst har han också på detta sätt lyckats att för framtiden göra de personer, som på något sätt gjort sig skyldiga till försumlighet, mera vaksamma på hvad i saken föregått; och då kan det ju icke anses vara annat än lyckligt, att ett ofta nog uppseendeväckande åtal kunnat undvikas.

Emellertid är det en sida af saken, som i detta fall kommer att göra ett sådant där så att säga mildare förfarande betänkligt. Det är att understundom klaganden anser sig hafva rätt att göra anspråk på att få rent materiell ersättning för den försumlighet, som af ämbetsman blifvit begången. Då har vid åtskilliga fall inträffat, att justitieombudsmannen funnit lämpligt att, samtidigt med att han gifvit ämbetsmannen en admonition, och ämbetsmannen förklarat sig villig att godkänna denna, ombudsmannen föreskrifvit, att den rättskränkning, som klaganden undergått, skulle uppskattas till ett visst tal i pengar, som af ämbetsmannen skulle erläggas — och med detta har saken varit slut. Det är mycket bra, om alla parterna förklarat sig vara belättna därmed. Men det kan väl tänkas, att klaganden har annan uppfattning om hvad hans oförrätt är värd, än justitieombudsmannen. Och då kan saken blifva litet mera grannlaga och betänklig.

I den berättelse, som justitieombudsmannen nu tillställt Riksdagen, finns på ett ställe oförmäldt, om en exekutiv auktion i en stad i Norrland, utlyst af den ordinarie borgmästaren. I kungörelsen stod, att auktionen skulle omfatta ett visst jordområde, innehållande, jag kan ju säga 30 kappland; och på sådan grund hölls af tillförordnade borgmästaren auktion, hvarvid dessa 30 kappland såldes. Då sedermera köpebref skulle utfärdas, befanns emellertid att från den lägenhet, som sålunda upptagits till 30 kappland, hade 12 år förut blifvit afsöndrad en del — jag kan ju angifva den till 2 kappland — och således kunde köpebrevet icke omfatta mer än 28 kappland. Då hade köparen, som vid utropet på auktionen hörde, att lägenheten skulle omfatta 30 kappland, och som inropat lägenheten efter den arealen, men som nu icke kunde få köpebref och lagfart på mer än 28 kappland, gått miste om dessa 2 kappland. Det var han icke belåten med, utan han anmälde saken för justitieombudsmannen, och det blef förhandling mellan ombudsmannen och de ämbetsmän, som haft med saken att göra.

Hvad den afsöndrade lägenheten om 2 kappland verkligen hade för värde, därom finns icke någon utredning. Men man vet, att år 1898, då den exproprierades för järnvägsräkning, den betingade ett pris af ungefär 130 kronor. Klaganden säger, att år 1910 är naturligtvis denna lägenhet vida mer värd, än hvad den var 12 år förut. Efter förhandlingar mellan ombudsmannen och ofvan omtalade ämbetsmän, förklarade sig emellertid den

ordinarie borgmästaren, som utfärdat auktionskungörelsen, erkänna, att han begått ett fel och fördenskull villig ersätta målsägaren för detta; och såsom lämplig ersättning aftalades mellan ombudsmannen och borgmästaren, att han skulle erlægga hälften af den år 1898 betalade expropriationssumman, hvilken ju var 130 kronor. Den andre ämbetsmannen åter, den som varit tillförordnad borgmästare vid auktionstillfället, ansåg, att han för sin del icke på något sätt gjort sig skyldig till fel i förevarande afseende, och han bestred därför helt och hållet vare sig att erkänna detta eller att gifva målsägaren någon ersättning.

Då vände sig ombudsmannen till hofrätten och ålade advokatfiskalen att åtala sistnämnde ämbetsman samt gaf särskildt advokatfiskalen i uppdrag att understödja de anspråk på ersättning, som målsägaren i mån af befogenhet kunde komma att under rättegången framställa. Innan emellertid denna rättegång kom att vidare utveckla sig i hofrätten, fann emellertid jämväl denne ämbetsman lämpligt meddela justitieombudsmannen, att han vore villig erkänna, att äfven han begått en försummelse, och att han var villig erlægga i skadeersättning lika mycket som den andre, det vill säga hälften af expropriationssumman. Med detta fann sig justitieombudsmannen belåten. Han lät målet nedläggas i hofrätten och från hans ämbetsåtgärd afskrifvas, hvarjämte han underrättade målsägaren om hvad som förekommit, äfvensom att expropriationssumman, 130 kronor, stode till dennes förfogande.

Nu är det mycket möjligt, att den förlust, som målsägarenklaganden här har lidit, kan vara ersatt med dessa 130 kronor; men det är dock ovisst, om så verkligen är förhållandet. Ett dylikt fixerande af en skadeersättning är också en så pass grannlaga sak, att reservanterna ansett det kunna vara farligt att i alltför stor omfattning använda en sådan praxis. Vi hafva därför velat genom vår reservation framhålla, att där det gäller att i fall som det omförmälda uppskatta en persons materiella rättskränkning, bör en öfverenskommelse mellan målsäganden och den försumlige tjänstemannen vara det önskvärda.

Det är därför vår reservation tillkommit, icke af något annat skäl; och jag har, herr talman, såsom jag framhöll redan från början, intet yrkande.

Efter härmed slutad öfverläggning lades förevarande utlåtande till handlingarna.

Herr talmannen yttrade, att han efter öfverenskommelse med herr talmannen i Andra kammaren finge föreslå, det Första kammaren ville besluta att, därest Andra kammaren före nästa lördag slutbehandlat lagutskottets utlåtande nr 6, vid det sammanträde,

*Angående
verkställd
granskning af
justitieom-
budsmannens
ämbetsför-
valtning.*

(Forts.)

som sistnämnda dag komme att hållas, företaga val af föreskrifvet antal valmän jämte suppleanter för utseende af Riksdagens justitieombudsman och hans efterträdare.

Detta förslag antogs.

Anmälades och bordlades

statsutskottets memorial och utlåtande:

nr 9, i anledning af remiss från Andra kammaren af en utaf herr C. Lindhagen väckt motion i fråga om fasta biträdens uppförande i stat för vissa ämbetsverk och myndigheter; samt

nr 10, i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under *sjätte* hufvudtiteln gjorda framställning i fråga om anslag till bekostande af provisoriska sjukvårdsanstalter vid Sätters och Västerviks hospital för personer, som till följd af barnförflamning lida af vanförhet; äfvensom

lagutskottets utlåtanden:

nr 7, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående upphörande af den i värnpliktslagen föreskrifna mönstring med de värnpliktige m. m.; och

nr 8, i anledning af *dels* justitieombudsmannens framställning till Riksdagen om ändring af 6 § i lagen angående villkorlig straffdom, *dels ock* motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t i fråga om utvidgning af samma lag.

Justerades ett protokollsutdrag för denna dag, hvarefter kammaren åtskildes kl. 11,58 f. m.

In fidem

A. v. *Krusenstjerna.*
